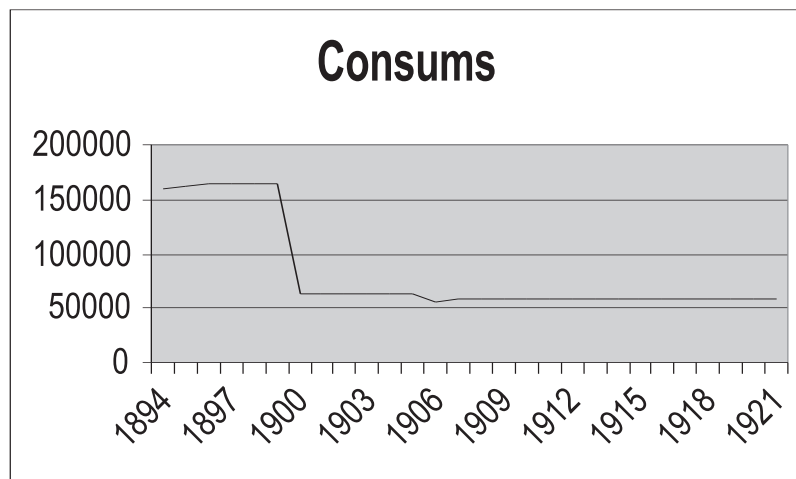

Una gràfica ens mostrarà millor l'evolució dels consums a Manacor:

NOTES

1. Els Consums passaren d'un Índex 100 de 1913 a un de 5 el 1930. En canvi, la Contribució Territorial passà de l'Índex 100 de 1913 a l'Índex 193 el 1930. Sens dubte, el gran augment recaigué sobre la Contribució Industrial que arribà a un índex de 406 el 1930.

2. AMA "Actas del Congreso", Sessió del dia 15 de juny de 1921.

L'emigració manacorina a la República Argentina durant el segle XX. El cas de Goyena

Jordi Pons Bosch
Maria del Mar Caro Mesquida

1. Introducció

L'anàlisi del fenomen emigratori a les Illes Balears i a Manacor és important. Hi ha nombroses publicacions que s'han dedicat a analitzar aquest fenomen que podríem qualificar un dels més importants del segle XX. En el cas de Manacor, a les I Jornades d'Estudis Locals ja es presentaren algunes comunicacions referents al fenomen emigratori manacorí a finals del segle XIX¹.

El que nosaltres pretenem amb aquesta aportació, que podríem incloure dins els estudis d'emigració, és presentar el cas de la fundació i establiment d'un poble a Argentina, construït de bell nou, realitzat per part d'una família mallorquina i concretament original de Manacor i Porto Cristo. En Francesc Oliver, natural de Manacor, i n'Isabel Fullana, natural de Portocristo, foren els primers manacorins a establir-se a la localitat de Goyena el 1889.

A partir de l'establiment d'aquests nombrosos mallorquins, s'hi n'establiren altres que majoritàriament eren originaris de Son Servera i de Manacor. A través d'aquesta petita aportació és pretén fer unes pinzellades de l'emigració de manacorins a l'Argentina durant la primera meitat del segle XX, per anar avançant cap a una anàlisi més detallada de la localitat de Goyena.

Altres elements d'importància que hem intentat tractar és la fundació de la població i el posterior establiment de xarxes migratòries de manacorins a la localitat. Element important en la configuració d'aquesta població de l'interior de l'Argentina.

2. L'emigració de manacorins a l'Argentina als inicis del segle XX

L'emigració dels manacorins a Argentina o a Iberoamèrica segueix en certa manera els patrons que regeixen la major part de l'emigració mallorquina cap al continent americà. Aquests patrons o cronologia han estat establerts per l'historiador Sebastià Serra en diverses publicacions². Aquests consisteixen en:

- Des del segle XVIII fins al 1880. Durant aquest període l'emigració cap al continent americà seria bàsicament una emigració relacionada amb el comerç mallorquí.
- Des dels anys vuitanta del segle XIX fins als anys trenta del segle XX. Aquesta segona fase és considerada com l'etapa de l'emigració massiva.
- Des dels anys quaranta fins als anys setanta del segle XX. Durant aquesta etapa es donà un corrent emigratori important fins que l'inici del turisme de masses a les illes va frenar aquesta onada emigratòria.

L'emigració de manacorins a Argentina s'ha d'emmarcar dins la segona fase descrita per Serra, des de finals del segle XIX fins als anys trenta. En el cas de l'anàlisi de Goyena, l'emigració posterior als anys trenta és quasi inexistent; en canvi s'inicia a la dècada dels anys vuitanta del segle XIX amb l'establiment i la constitució de la població de Goyena per part de la família Oliver.

Per tal d'analitzar els manacorins a Argentina als inicis del segle XX, cal recórrer a la *Guía de baleàrics residents en Argentina* d'en Garcies Moll, una de l'any 1918 i una altra del 1929.

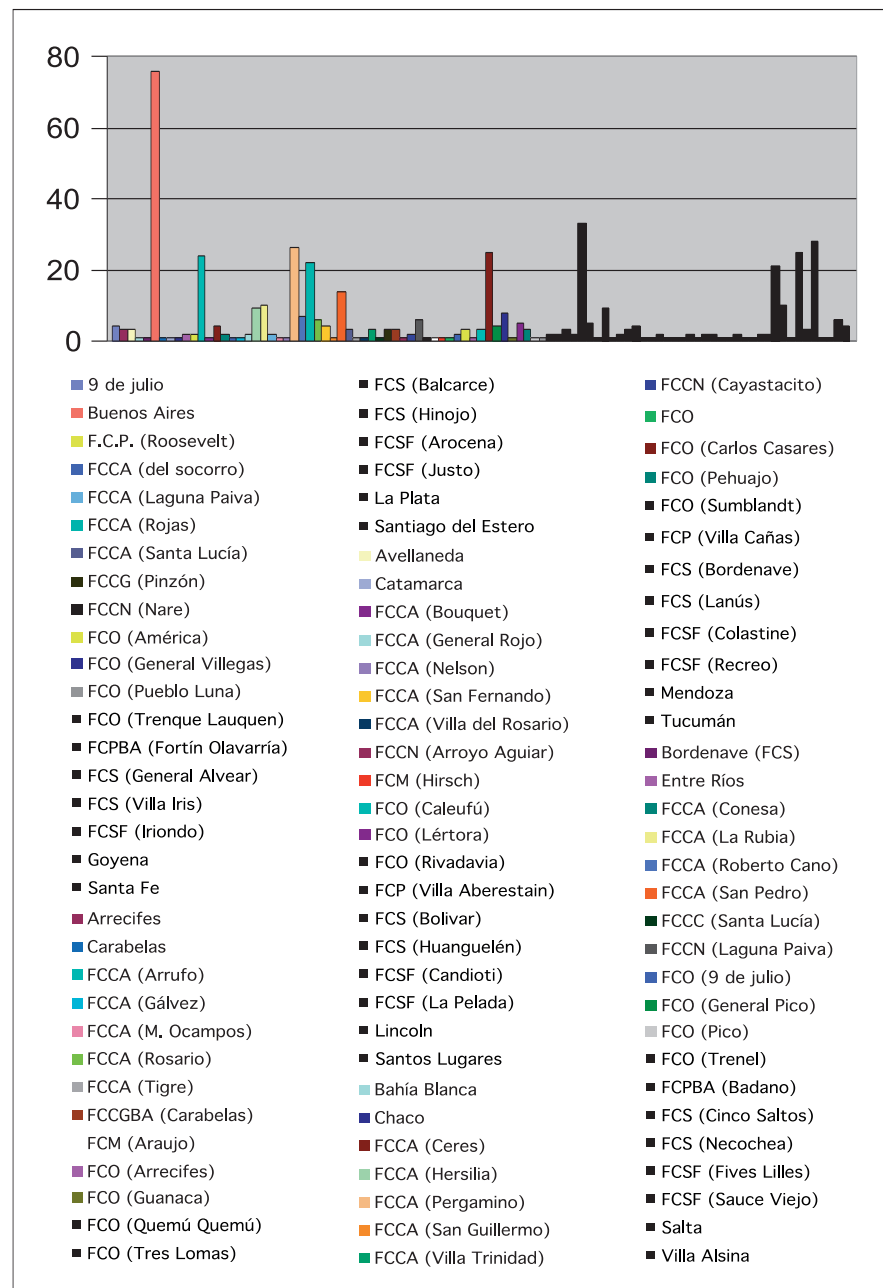
Aquesta publicació estableix que a l'Argentina, al 1918, hi havia 4620 persones procedents de les Illes Balears, de les quals unes 2920 eren naturals de Mallorca. En canvi, al 1929 estableix 4279 persones procedents de les Illes Balears, de les quals unes 3843 eren de l'illa de Mallorca.

Pel que fa al municipi de Manacor, la població absoluta emigrada al 1930 fou de 9890 persones, de les quals 540 ja residien a Argentina al 1929. La població emigrada representava un 5'46% de la població total del municipi³.

Manacor, juntament amb Felanitx o Inca, foren els municipis que aportaren un major contingent d'emigrants cap a Amèrica durant aquest període.

Les causes de l'emigració i l'establiment d'un contingent tan important de manacorins a Argentina durant aquest període cal cercar-les a finals del segle XIX. Manacor, a finals del segle XIX, va passar de tenir un saldo positiu de 2797 entre 1877 i 1887 a tenir-ne un de negatiu de 7068 persones⁴. Les causes d'aquest saldo migratori negatiu són la crisi de la fil·loxera⁵ i l'excident de mà d'obra existent al camp. Aquestes serien les causes que explicarien que Manacor als inicis del segle XX fos un dels municipis que més emigrants aportaren a Amèrica.

Pel que fa referència a Argentina, no tots els manacorins que optaren per l'ampli territori argentí optaren també per establir-se al mateix indret. A partir de les dades d'en Garcies Moll de l'any 1929, podem observar en la següent gràfica on estaven establerts aquells manacorins a la primera dècada del segle XX.

A través de la gràfica podem observar que la majoria s'establien a Buenos Aires capital: durant aquest període hi ha constataades unes 76 famílies. Altres indrets amb importància foren Pèrgamino, Rojas, San Pedro, Carlos Casares, Mendoza, Santa Fe o Trenque Lauquen. Referent als altres indrets, el nombre de manacorins establerts és quasi inexistent i tan sols està representat per alguna família.

3. Manacorins a Goyena

Goyena és una de les poques poblacions d'Argentina que podem dir que fou fundada per un matrimoni manacorí, tot i que a la llarga s'hi establiren un major nombre d'habitants provinents d'altres indrets de Mallorca.

3.1. La fundació de Goyena⁶

La fundació de Goyena, poble situat a la Província de Buenos Aires i dependent del Partit de Saavedra, que en un primer moment tenia com a cap de partit a Saavedra i amb posterioritat a Pigüé, es troba a uns 700 km al sud de la capital de la província de Buenos Aires.

La població de Goyena fou fundada dia 2 d'abril de 1902 pel matrimoni format pels manacorins Francesc Oliver i Isabel Fullana, en col·laboració amb Modesto González, José Marfil i Pascual Menchaca. Aquests adquiriren els terrenys a un dels productors de la zona. Així, ja des de la seva fundació, la població de Goyena fou formada per mallorquins i altres persones provinents de l'Estat espanyol.

La fundació es veié promoguda en bona mesura per la creació de la línia del ferrocarril sud. Aquesta línia fèrria era el principal mitjà de transport del cereal produït durant la collita. El ferrocarril no fou sols l'impulsor de noves fundacions a la zona per on passava, sinó també el principal mitjà de comunicació postal. És una constant en la comunitat de Goyena fins a l'actualitat, tot i que el seu paper s'ha vist considerablement reduït.

Francesc Oliver i la seva muller Isabel Fullana arribaren anys abans a la República Argentina esperant fer fortuna i oferir així a la seva família noves i millors oportunitats. La seva principal activitat fou l'agricultura. Aquest matrimoni segurament va emigrar al finals del segle XIX a causa de la manca d'expectatives a la seva localitat natal. El paper dels Oliver Fullana es va fer evident no sols en el moment de la fundació, sinó també a l'hora de construir els principals edificis de la comunitat: l'església, la Delegació del Partit de Saavedra, la Societat Espanyola de Socors Mutus. Els Oliver parcel·laren la terra de l'actual Goyena i la vengueren en lots.

El fet fundacional no fou l'únic nexa que tingué Goyena amb Manacor. L'arribada de manacorins es produí ben aviat. La principal activitat a la qual es dedicaven era recollir i embossar el cereal. Les collites de cereal d'unes terres de gran extensió i fertilitat era quelcom que sobrepassava les possibilitats de la petita població de Goyena i els seus voltants. Les comunitats dels voltants es trobaven amb les mateixes o semblants dificultats per dur a terme la collita. Una solució per

aquest problema, que sols es produïa durant uns mesos a l'any, fou reclamar mà d'obra que provenia de l'altra banda de l'oceà: en el cas de Goyena es va reclamar mà d'obra del llevant de Mallorca, i sobretot de Manacor i Son Servera.

Parlam de mà d'obra que durant els mesos d'hivern a Mallorca emigrava per dur a terme la collita a Argentina, on era l'estiu. Les dades oficials de l'època ens parlen d'un gran nombre de sortides amb vaixell d'homes d'entre 14 i 35 anys durant els mesos de novembre i desembre cap a Barcelona. Des d'allà enllaçarien amb altres vaixells per marxar a l'Argentina o a altres països d'Amèrica de sud. Així, Goyena es nodria de l'energia dels homes joves de Mallorca que permetien que la collita es dugués a terme amb èxit. La comunitat de Goyena sobrevivia durant tot l'any amb els guanys obtinguts fruit de la collita i venda del cereal.

Foren molts els casos de famílies que es veren separades dels seus membres masculins (marit, fill o promès) durant un període de cinc anys perquè consideraven que obtindrien bons resultats de l'estada a l'Argentina, per després reinvertir-los a l'illa de Mallorca. Sols en alguns casos els resultats foren millors que els que obtenien els treballadors temporers que anaven i tornaven.

Parlarem d'un període que abraçaria des del moment de la fundació de la comunitat a Goyena fins aproximadament abans de la Guerra Civil a l'Estat espanyol. Així els exemples que posam enrevolten aquestes dates.

3.2. Manacorins a Goyena i la creació de xarxes emigratòries

L'inici de les xarxes migratòries de manacorins a Goyena es va iniciar amb en Francesc Oliver i n'Isabel Fullana, pioners en la colonització de les terres que esdevindrien Goyena i que fins aleshores eren terres de ningú a la frontera amb els indis. A partir de l'establiment dels Oliver s'iniciarà tota una xarxa migratòria amb la finalitat de dotar la població de la mà d'obra, bàsicament agrícola, que es necessitava al camp.

Goyena era una població, com ja hem dit, eminentment agrícola que se centrava bàsicament en la producció cerealística, que exportava els seus excedents a altres indrets de l'Estat a través del ferrocarril. Durant l'època de la campanya cerealística la necessitat de mà d'obra era important, fet que afavorí la crida d'emigrants per realitzar aquestes tasques. Els mallorquins que s'havien establert a Goyena, davant la necessitat d'aquesta mà d'obra, recorren a la seva illa natal. Així sol·licitaren mà d'obra a Mallorca, una Mallorca que tenia un excedent demogràfic important, sobretot a la zona de Manacor. Aquesta primera emigració tant sols era per a realitzar la collita. Als inicis, una vegada finalitzada la collita, tornaven a Mallorca on aprofitaven la temporada de recollida de la collita a l'illa. Així aprofitaven les èpoques de la collita a Argentina i a Mallorca.

A la llarga, però, aquests joves s'establiran a Goyena o en altres llocs de l'Argentina; les causes són variades i un dels fets que els va empènyer a decidir quedar-s'hi fou una mala anyada a Mallorca.

El dinamisme d'aquesta emigració d'anada i tornada es prou evident. L'emigrant sortia de la seva població natal amb la finalitat de fer doblers ràpidament i

tornar a la seva població d'origen amb una situació econòmica millor. Fet que moltes vegades no s'aconseguirà a causa de crisis econòmiques o anys de mala anyada.

Qui eren els manacorins que s'establiren a Goyena? Foren bàsicament gent que treballava al camp de Manacor, i que quan optaren per l'emigració, sobretot als seus inicis, desenvoluparen les mateixes tasques.

Els manacorins documentats establerts a Goyena abans dels anys trenta foren els següents⁷:

Nom	Naixement/Defunció	Data arribada a Goyena
Abraham, Jaume		Abans 1929
Amer, Antoni		Abans 1929
Amer, Melchor		Abans 1918
Barceló, Miquel		Abans 1929
Brunet, Francesc Àngel ⁸		1920
Caldenteny, Pere		Abans 1929
Estelrich, Hernando		Abans 1929
Estelrich, Sebastià	1879-1966	Abans 1929
Estlerich, Andrea ⁹		1910
Fons, Magí		Abans 1929
Fullana Oliver, Bernat –Es Parpal-		1913
Fullana, Isabel ¹⁰		1889
Fullana, Llorenç		Abans 1929
Galmès, Martí		Abans 1929
Gomila Sureda, Isabel	1898-1990	1938
Llodrà, Mateu	1889-1987	
Martí Estelrich, Andrea ¹¹		
Martí Estelrich, Bernat ¹²		
Martí Estelrich, Esteve ¹³		
Martí Estelrich, Ines ¹⁴		
Martí Estelrich, Javiera ¹⁵		
Martí Estelrich, Joan ¹⁶		
Martí Estelrich, Josep ¹⁷		
Martí Estelrich, Maria ¹⁸		
Martí Estelrich, Pau ¹⁹		
Martí Estelrich, Ramon ²⁰		
Martí Estelrich, Sebastià ²¹		
Mascaró Gomila, Isabel		1926
Mascaró Gomila, Jaume	1925-1998	1938
Mascaró Riera, Isabel		1936
Mascaró Riera, Joan	1883-1963	1908
Mascaró Riera, Miquel	1896-1963	1914
Oliver Fullana, Francesc		1889
Oliver Fullana, Grabiell		1889
Oliver, Francesc	1856-1944	1889
Oliver, Jeroni		1889
Pascual, Miquel		Abans 1929
Pomar, Bartomeu		Abans 1918
Riera, Margalida ²²		1920

Un personatge clau en la creació de les xarxes migratòries a part dels Oliver fou el manacorí Jaume Abraham. Tenia l'avantatge de parlar el castellà correctament i una certa habilitat per als negocis. El fet de parlar fluidament el castellà no era un fet molt corrent entre els sectors camperols de l'època, ja que la majoria ni tan sols havia pogut rebre un ensenyament elemental. Per tant, Abraham realitzarà un paper d'intermediari entre els manacorins i els argentins, i cridarà gent per treballar a l'Argentina.

Un dels exemples que demostra, al nostre entendre, tot el procés d'una xarxa migratòria és el cas de la família Mascaró. El primer integrant d'aquesta família que es decidí a fer les Amèriques fou en Joan Mascaró Riera, que a voltants del 1900 va decidir anar a Goyena per fer tasques agrícoles. Ben aviat, al cap de pocs anys, cridarà el seu germà Miquel, que haurà de cercar papers falsos per poder sortir de Mallorca. Aquí també entra en joc la picaresca i la falsificació de documentació per poder sortir de l'illa. En aquest cas fou la utilització d'uns papers d'una persona que havien donat per inútil en el servei militar.

Els germans Miquel i Joan van prosperar econòmicament, i decidiren en un moment determinat llogar un camp per tal d'anar pel seu compte. Aquest també és un dels casos típics: primer treballaven de jornalers i quan tenien diners suficients, i veien possibilitats, tot d'una que podien s'independitzar econòmicament i llogaven un camp o una finca per conrear i així augmentar els beneficis.

Un cop el camp llogat treuen uns bons rendiments econòmics, i els germans, que eren fadrins, creuen que és l'hora de contraure matrimoni. En Joan no optà per una dona natural de Goyena, i realitzà un viatge a la seva població natal, Manacor, on va contraure matrimoni, i després tornà a Goyena.

Un cop aconseguiren arregar una sèrie de doblers que ells consideren suficients per viure còmodament a Mallorca, decidiren que era l'hora del retorn. A voltants dels anys vint optaren per tornar a Manacor. Van vendre tot el que tenien a la localitat i deixaren els diners en dipòsit per a la seva gestió als Oliver.

El retorn a Mallorca amb els doblers aconseguits en el seu periple americà permetrà contraure matrimoni a en Miquel, que encara era fadrí, i tenir una vida còmoda a la seva localitat natal. La vida no els serà difícil mentre que cada estiu un dels membres de la família Oliver, que solia anar a estiuejar a la localitat, els portava els diners. Però això es veurà truncat al 1930. Aquell any a l'Argentina es produí una greu crisi econòmica a causa d'una sèrie de males collites i una manca de pluges. Aquests fets suposaren un fre a l'arribada de recursos econòmics i els féu plantejar tornar a l'Argentina per intentar millorar un altre cop la seva situació econòmica, ja que a Mallorca no podien sobreviure sense aquestes rendes.

Així, en Joan Mascaró durant la Segona República, al 1934, va decidir tornar a Goyena. Allà tan sols va poder recuperar una part molt minsa dels diners que havia deixat en dipòsit als Oliver. L'altre germà, en Miquel, sortí al finals de la Guerra Civil amb una sèrie d'entrebancs que finalment aconseguí superar gràcies al seu passat políticament net.

Una vegada a l'Argentina començaren de bell nou i mai més no tornaren a establir-se a Mallorca.

Aquest és l'exemple típic, amb una sèrie de variants, d'allò que els va ocórrer a molts dels emigrants que optaren per anar a Goyena. En primer lloc opten per l'emigració de manera temporal, sempre tenint ben present que volen tornar a la seva terra natal, però que moltes vegades per circumstàncies alienes es veuen impossibilitats per retornar, ja sigui a causa d'una crisi econòmica o d'una conjuntura internacional desfavorable.

Aquestes pautes també van afectar altres manacorins, com foren en Francesc Àngel Brunet i na Margalida Riera, que al voltant dels anys vint s'establiren a Goyena i tan sols tornaren mig any a Portocristo abans dels anys trenta, i que poc després decidiren tornar a Goyena, d'on ja no sortirien mai més.

Aquestes històries personals també tenen altres variants, ja que alguns mallorquins que partien fadrins no optaren per retornar a Mallorca a cercar muller, sinó que optaren per una filla o descendent de mallorquins. Aquest fou el cas d'en Bernat Fullana, *en Parpal*, que partí amb disset anys.

Les històries personals realitzades a través d'una exhaustiva mostra de font oral resulten molt importants en el tema emigratori, per tal d'establir cadenes emigratòries i les causes que varen empènyer els seus protagonistes envers aquesta emigració.

4. Conclusions

L'emigració de manacorins a Goyena s'inicià a finals del segle XIX i perdurà fins als anys trenta del segle XX. Més enllà d'aquesta data pràcticament no hi ha manacorins que emigrin a aquesta localitat.

El treball que realitzaren aquests manacorins a la localitat bàsicament foren tasques agrícoles, que iniciaren en un primer moment com a jornalers per passar a la llarga a ser propietaris o arrendataris. Tasques agrícoles que no diferiren molt de les tasques que desenvolupaven a la seva terra natal. L'agricultura constituí el pilar bàsic en el sosteniment de la comunitat de Goyena, concretament l'activitat cerealística.

La fundació del poble de Goyena per part de manacorins és un fet novedós en la història de l'emigració de les Illes Balears; és un fet quasi inèdit trobar dues persones que treballaren l'agricultura i que han esdevingut fundadors d'una població. A partir de l'establiment dels Oliver també queda palès l'establiment d'importants xarxes emigratòries entre Mallorca i Goyena. A la localitat, des dels inicis del segle XX fins als anys trenta hi arribaren un contingent important de mallorquins, en primer lloc procedents de Son Servera i en segon lloc amb importància de Manacor.

L'emigració a Goyena fou una emigració amb data de retorn. Totes les persones que s'hi establiren pensaven en el retorn a la seva Mallorca natal, tot i que la immensa majoria mai més no va tornar a establir-s'hi i acabà els seus darrers dies a Goyena.

L'arribada d'un nombre gens menyspreable de mallorquins configurà la població, població que a principis de segle tan sols parlava el català i guardava els costums i les tradicions importades de Mallorca. En l'actualitat tan sols perviuen a la localitat d'una manera marginal, tot i que conserven certs referents culturals i sobretot gastrònomic dels seus avantpassats.

Fonts

Fonts impreses

GARCIES MOLL, José (1918): *Guía de Baleáricos residentes en la República Argentina*.

GARCIES MOLL, José (1929): *Guía de Baleáricos residentes en la República Argentina*.

Fonts Orals

Antònia Brunet Artigues

Antònia Brunet Tomàs

Carolina Martinoya de Santiago

Jaume Mascaró Gomila

Lucrecia Oliver Walter

Bernat Orlando Fullana Amer

Bibliografia

BUADES CRESPI, Joan (2001): "*L'emigració de manacorins a Amèrica l'any 1889*" a *Manacor Cultura i Territori. I Jornades d'Estudis Locals de Manacor*, Ajuntament de Manacor, Manacor. Pàgs. 315-331-

BUADES CRESPI, Joan (2002): 1889: *l'allau emigratòria de mallorquins a l'Argentina i Xile* dins "Els camins de la quimera" núm. 3, Conselleria de Presidència, Palma.

CARO MESQUIDA, Maria del Mar i PONS BOSCH, Jordi (2002): *De les orenetes a les platges de cereal. L'emigració mallorquina a Goyena*, Conselleria de Presidència, Palma.

DIVERSOS AUTORS (1989): *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, Promomallorca, Palma.

GUARDIOLA PLUBINS, José (1992): *Historia de los españoles en Bahía Blanca*, Asociación española de beneficencia del hospital regional español de protección recíproca, Bahía Blanca.

CESAR RECCHI, Enrique (2000): *Bahía Blanca su historia en historias. 1828-2000*, Bahía Blanca.

SANCHEZ ALONSO, Blanca (1998): La emigración española a la Argentina 1880-1930 dins "Españoles hacia América. La emigración en masa, 1880-1930", Alianza Editorial, Madrid.

SBERT GARAU, Miquel (2001): *Oh mar blava, que ets de trista... L'emigració a Amèrica al cançoner popular de Mallorca* dins "Els camins de la quimera, núm. 2, Conselleria de Presidència, Palma.

SEGURA SALADO, Josep (2001): "La fil-loxera a Manacor" a *Manacor Cultura i Territori. I Jornades d'Estudis Locals de Manacor*, Ajuntament de Manacor, Manacor.

SERRA BUSQUETS, Sebastià (1989): "L'emigració mallorquina: una perspectiva històrica" a *Les migracions*, Ajuntament de Palma.

SERRA BUSQUETS, Sebastià (1996): *L'emigració de les illes Balears a l'Argentina a "Mayurqa"*, núm. 23. UIB. Palma.

SERRA BUSQUETS, Sebastià (2001): *Els moviments migratoris a Mallorca*, dins "Els elements del canvi a la Mallorca del segle XX", Edicions Cort, Palma.

SILI, Marcelo (2000): *Los espacios de la crisis rural. Geografía de una Pampa Olvidada*, Editorial de la Universidad Nacional del Sur, Bahía Blanca.

NOTES:

1. Una d'aquestes aportacions fou la de BUADES CRESPI, Joan (2001): "L'emigració de manacorins a Amèrica l'any 1889" a *Manacor Cultura i Territori. I Jornades d'Estudis Locals de Manacor*, Ajuntament de Manacor, Manacor. Pàgs. 315-331.
2. A algunes de les moltes publicacions de Sebastià Serra Busquets on estableix aquestes pautes hem seleccionat les següents:
 - SERRA BUSQUETS, Sebastià (1989): "L'emigració mallorquina: una perspectiva històrica" a *Les migracions*, Ajuntament de Palma.
 - SERRA BUSQUETS, Sebastià (2001): *Els elements de canvi a la Mallorca del segle XX*, Edicions Cort, Palma. Pàgs. 11-99.
3. SERRA BUSQUETS, Sebastià (1996): "L'emigració de les Illes Balears a l'Argentina" a *Mayurqa*, núm. 23. Pàg. 156-158.
4. BUADES CRESPI, Joan (2002): 1889: *L'allau emigratòria de mallorquins a l'Argentina i Xile*, Conselleria de Presidència, Palma. Pàg. 22.
5. Un article interessant que explica el cas de la fil-loxera a Manacor és el de SEGURA SALADO, Josep (2001): "La fil-loxera a Manacor" a *Manacor Cultura i Territori. I Jornades d'Estudis Locals de Manacor*, Ajuntament de Manacor, Manacor. Pàgs. 301-314.
6. Vegeu CARO MESQUIDA, Maria del Mar i PONS BOSCH, Jordi (2002): *De les orenetes a les platges de cereal. L'emigració mallorquina a Goyena*, Conselleria de Presidència, Palma.
7. Dades extretes del llibre CARO MESQUIDA, Maria del Mar i PONS BOSCH, Jordi (2002): *De les orenetes a les platges de cereal. L'emigració mallorquina a Goyena*, Conselleria de Presidència, Palma. Pàgs. 76-81.
8. Nascut a Portocristo.
9. Nascut a Son Macià.
10. Nascuda a Portocristo.
11. Natural de Son Macià
12. Ibid.
13. Ibid.
14. Ibid.
15. Ibid.
16. Ibid.
17. Ibid.
18. Ibid.
19. Ibid.
20. Ibid.
21. Ibid.
22. Natural de Portocristo.

1912: de Vila a Ciutat

Antoni Gomila Grimalt

Introducció

Tots els pobles mantenen amb orgull un seguit de fites que marquen el seu tarannà històric. Manacor, evidentment, no n'és una excepció. Anys com 1300 o 1912, actualment ja tan llunyans, esdevenen dins la nostra memòria col·lectiva dates d'especial significat que val la pena recordar. És segur que la vida quotidiana no patí grans canvis entre 1299 i 1301 o entre 1911 i 1913. Però vists en conjunt tenen la importància d'haver permès una nova realitat politicojurídica que, si més no, millorà el prestigi de Manacor: si el 1300 era declarat oficialment Vila, l'any 1912 es confirmà com un dels principals nuclis illencs amb la declaració de Ciutat.

Coincidint amb aquestes jornades dedicades al segle XX, el meu objectiu no és altre que recollir la poca documentació conservada a l'Arxiu Històric Municipal sobre aquest darrer esdeveniment (del qual estam a prop de complir el primer centenari) i resumir en forma de crònica com visqueren els nous ciutadans aquell any.

Declaració de Ciutat i tractament d'Il·lustríssim

Manacor fou declarat oficialment Ciutat i el seu Ajuntament Il·lustríssim quan el rei Alfons XIII firmà el decret de la doble concessió el 21 de maig de 1912. Diu així el text del document:

"Queriendo dar una prueba de mi real aprecio a la villa de Manacor, provincia de Baleares, por el fomento de su industria y comercio, su importancia agrícola y constante adhesión a la Monarquía Constitucional, vengo a concederla el título de Ciudad y a su ayuntamiento el tratamiento de Ilustrísimo.

Dado en palacio a veintiuno de mayo de mil novecientos doce.

Alfonso".